

Možnosti povrchového průzkumu a analýzy databází archeologických nálezů testované/aplikované na příkladu osídlení severních oblastí Budějovicka v pravěku

Autor: Bc. Jiří Bumerl

Archeologický ústav, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Školitel: doc. PhDr. Jaromír Beneš, PhD.

Předloženo: červen 2016

Pro svou práci si Jiří Bumerl zvolil velmi zajímavé téma: vztah mezolitických a neolitických nalezišť k přírodnímu prostředí na příkladu krajinného vzorku části Budějovicka a Táborska. Řešení těchto otázek se přímo dotýká některých základních témat českého pravěku, k nimž vztah lovecko-sběračských populací k prvním zemědělským kulturám bezesporu patří.

V úvodu práce (str. 2) si autor klade následující konkrétní cíle: (i) shromáždit dosavadní poznatky o nalezištích daných období; (ii) vyhodnotit dané informace z hlediska jejich vztahu k přírodnímu prostředí a na tomto základě (iii) vytvořit predikční model výskytu osídlení těchto období v krajině.

První část práce (str. 3-29) je věnována obecnému úvodu, ve kterém autor potvrzuje svoji erudici v oblasti popisu krajinného vzorku, dějin bádání, vývoje přírodního prostředí apod. Následuje katalog nálezů (str. 29-50), popis metodiky vlastní práce (str. 50-65), diskuse sídelních strategií mezolitu a neolitu (str. 65-73) a nakonec vlastní syntéza a interpretace dat (str. 73-81).

Autorovi je třeba přiznat dobrou znalost české i zahraniční literatury a dobrou orientaci v teoretických aspektech sledované problematiky. Pečlivě byl shromážděn i nálezový fond, který je přehledně popsán v katalogu nálezů. Z dokumentace je rovněž patrné, že autor dobře zvládá software typu GIS, který je nezbytným nástrojem pro řešení zvoleného tématu. Až potud lze tedy diplomovou práci považovat za velmi úspěšnou.

V ohledu vlastní syntézy a interpretace dat, jakož i v celkovém rozvržení práce vidím některé dílčí nedostatky, na které je třeba upozornit.

(1) Určitý problém práce vidím v celkové neujasněnosti jejích cílů a odpovídajících postupů jejich dosahování. Problém začíná už v názvu práce, pokračuje stanovením cílů a končí v syntéze a interpretaci dat. Jde autorovi primárně o zkoumání metod povrchového sběru a testování spolehlivosti dostupných databází (jak naznačuje název práce)? Nebo o vytvoření a testování predikčního modelu výskytu archeologických stop v krajině, jak píše v úvodu práce (viz str. 2)? Nebo o vztah mezolitického a neolitického osídlení ke krajině, k čemuž autor dochází v závěru práce (str. 81), ve kterém ovšem není problematika povrchových sběrů a predikčních modelů není již zmíněna? Jde autorovi o „pravěk“ (viz název práce), nebo o neolit a mezolit (obsah práce)? Domnívám se, že nejednoznačnost výkladu vlastních záměrů prozrazuje ne úplně jasnou autorovou představou o smyslu a vhodných metodách vlastní práce.

(2) V některých pasážích práce se mi zdá, že autor primárně usiloval o naplnění stránkového minima očekávaného u diplomové práce. Např. poměrně dlouhý popis některých přírodovědných metod (pylová analýza, str. 6-10) nebo podrobný popis analytických metod povrchového sběru (str. 58-63) jsou sice podány správně, avšak jde vesměs o informace převzaté a pro další řešení zvoleného tématu zbytečné, protože výsledky pylové analýzy a analytických povrchových sběrů se v práci dále nikde neobjevují.

(3) Velmi nejasná je metodika tvorby predikčních modelů. Modely byly vytvořeny na základě velmi jednoduchých kritérií (např. vzdálenost od vodního toku), ale odkud byly odvozeny vstupní parametry, např. hranice signifikantní vzdálenosti? Autor uvádí, že využil „pozorované preference mezolitického a neolitického osídlení na sledovaném území“ (str. 63). Kde je pozoroval a jak testoval jejich správnost? Jakou metodou model vytvořil? Proč nejsou předvedeny mapy vstupních parametrů, např. vodní síť nebo dominantní polohy typu lokálních maxim? Co znamenají barvy na predikčních mapách?

(4) Pro práci daného zaměření je citelným nedostatkem absence jakéhokoli statistického vyhodnocení sídelně geografických dat. Nedočteme se, kolik lokalit odpovídá jakým kategoriím přírodního prostředí, nejsme informováni, jak úspěšná byla predikce a který z variantních predikčních modelů byl nejpřesnější. Nedožíváme se také nic kvantifikovaného o rozdílech mezi mezolitickým a neolitickým osídlením. Na str. 67-68 autor např. podrobně rozebírá typologii mezolitických sídelních poloh (podle S. Vencla), ale nikde pak neuvádí, jak tato typologie odpovídá jím zkoumanému souboru nalezišť.

(5) Za těchto okolností nepřekvapuje, že závěr práce je poměrně krátký (tři odstavce na str. 81) a neurčitý. Prokázána se zdá být (zcela nepřekvapivě) jen vazba osídlení na vodní toky, v případě mezolitu na jezerní břehy a v případě neolitu na spraše. Nedovídáme se však, jak velký díl krajiny spraše pokrývají, kolik lokalit na nich leží a zda lze souvislost statisticky prokázat. I pokud ano, má pro vztah neolitu ke spraším autor nějaké vysvětlení?

Bumerlova práce má solidní základ a perspektivy dalšího vývoje. V předložené podobě ovšem k vynikajícímu výsledku ještě ledacos chybí a celkově se zdá, že autorovi chyběl především čas k promyšlenějšímu a pečlivějšímu dokončení. O tom svědčí i poměrně vysoké množství překlepů a pravopisných chyb.

Proto práci doporučuji k obhájení s hodnocením „dobrá“.

PhDr. Martin Kuna, Ph.D., DSc.

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.

kuna@arup.cas.cz